

Обществени нагласи към равенството между мъжете и жените и насилието над жени

Резултати от национално представително изследване на общественото мнение

Екип:

Д-р Драгомира Белчева-Петрова - автор, ръководител на екипа на теренното изследване и статистик;

Д-р Петя Брайнова – статистик;

Ралица Димитрова – социолог;

Институт Отворено общество - София

За изследването

Данните, използвани в настоящия анализ, са резултат от национално представително изследване на общественото мнение, проведено сред населението на възраст над 18 г. през април 2018 г. по метода на пряко интервю лице в лице по стандартизирана анкетна карта. Респондентите са подбрани чрез вероятностна двустепенна гнездова извадка. При планирани 1200 интервюта са осъществени 1179. Максималната допустима стохастична грешка е $\pm 2,8\%$. Изследването е осъществено и финансирано от Институт Отворено общество - София.

Основни резултати

- ✓ Преобладаващото мнозинство от българските граждани подкрепят равенството между мъжете и жените и смятат за неприемливи различните форми на насилие над жени - вербални, физически и емоционални. Над 90% от анкетираните считат равенството между мъжете и жените за основно човешко право, приемат го за необходимо условие за

постигане на по-справедливо общество и са съгласни, че мъжете и жените трябва да получават еднакво заплащане за една и съща работа. Около и над 85% от анкетираните заявяват, че е неприемливо да се правят нежелани сексуални намеци към жени, мъжът да определя с кого е подходящо да се среща жената, както и жена да бъде удряна, ако е предизвикала с нещо мъжа.

- ✓ Определени стереотипи обаче остават широко разпространени: почти поравно се разпределят съгласните и несъгласните с твърденията, че мъжете са по-подходящи за политическа кариера от жените и че мъжете трябва да взимат основните решения вкъщи; една трета от хората считат, че домашното насилие е личен проблем, който трябва да бъде решаван в рамките на семейството; всеки четвърти е на мнение, че жените преувеличават, когато се оплакват от сексуален тормоз; приблизително всеки десети смята за приемливо мъж да удари жена, ако тя го провокира.
- ✓ Полът, образованието и възрастта на респондентите оказват влияние върху техните нагласи: мъжете, хората с по-ниско образование и по-възрастните в по-голяма степен са склонни да приемат различните форми на насилие върху жени и в по-малка степен подкрепят равенството между мъжете и жените.
- ✓ Наблюдава се зависимост между нагласите за равенство между мъжете и жените и склонността да се оправдае проявата на насилие върху жени. Хората, които в по-голяма степен приемат за нормално проявата на насилие върху жени, в по-малка степен подкрепят равенството между мъжете и жените.

Насилието над жени – дефиниция и международен контекст

Според ООН дефиницията на насилие над жени е „всяко действие на насилие, основано на пола, което води или е вероятно да доведе до физическа, сексуална или психическа вреда или страдание на жените, включително заплахи за такива действия, принуда или произволно лишаване от свобода, независимо дали става въпрос за обществения или личния живот“¹.

Според статистически данни на Световната здравна организация (СЗО)² от 2017 г. една от всеки три жени (35%) в световен мащаб са били обект на някаква форма на насилие през техния живот³. Много често насилието е от страна на интимен партньор. Една трета от жените, които са имали интимна връзка, заявяват, че са страдали от някаква форма на физическо или психическо насилие от страна на интимния си партньор. Пак според тези данни, мъжете са по-склонни да извършват такива действия, ако са ниско образовани, били са свидетели на домашно насилие в семейството, злоупотребяват с алкохол и др., а за жените е по-вероятно да станат обект на такива действия, ако

1 UN, General Assembly, Declaration on the Elimination of Violence against Women, A/RES/48/104, 20 December 1993, p. 3

² <http://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>

³ Почти същите резултати показва и изследване на “European union agency for fundamental rights” (FRA) от 2014г.. Резултати от изследването могат да се видят на интернет страницата: <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report>

имат ниско образование, имат предходен опит с насилие в семейството си, били са свидетели в детството си на подобни действия или живеят в общност, която толерира поставянето на жената в подчинено положение спрямо мъжа. Следователно, може да се заключи, че в общества, в които насилието над жени, в различните му форми, е по-прието и които толерират поставянето на жената в подчинено положение спрямо мъжа, е по-силно вероятно жена да стане жертва на действия от подобен характер.

В този контекст, за да се изследва състоянието на обществото по отношение на насилието, основано на пола, е обосновано да се анализира не само отношението към конкретни форми на насилие, но и степента на приемане или отхвърляне на поставянето на мъжете и жените в равнопоставени отношения. В изследването, проведено от Институт Отворено Общество – София през месец април 2018 г. са зададени две групи въпроси. В първата се изучава степента на приемане на твърдения, свързани с насилието над жени, като са включени както твърдения, които целят да проверят степента на заинтересуваност на обществото от проблема, така и такива, които се отнасят към конкретни форми на насилие над жени. Втората група въпроси се отнася до поставянето на мъжете и жените в равнопоставено отношение както в личен, така и в социален план.

Насилието над жени – основни резултати от изследването

В представеното изследване са зададени въпроси, които проблематизират стереотипи и различни форми на насилие над жени и е изследвана степента на приемане на такова поведение сред населението. Като цяло, тестваните хипотетични ситуации, които могат да се възприемат като насилие над жени, са социално неприемливи сред анкетираните лица. Около и над 85% от

Според данни на ОИСР от 2014 г., в България 21% от интервюираните жени заявяват, че е „*обосновано съпругът/партньорът да бие своята съпруга/партньорка при определени обстоятелства*“. В България делът на съгласните с това твърдение е най-висок, като съвсем близо до България се намират Германия (20%), Естония (18%) и Словения (17%), а най-малко приемащи твърдението има в Италия и Франция – по 7% от анкетираните.

(OECD (2018), *Violence against women (indicator)*. doi: 10.1787/f1eb4876-en; <https://data.oecd.org/inequality/violence-against-women.htm>)

анкетираните заявяват, че е неприемливо да се правят нежелани сексуални намеци към жени, мъжът да определя с кого е подходящо да се среща жената, както и жена да бъде удряна, ако е предизвикала с нещо мъжа. В същото време големи групи сред анкетираните смятат, че насилието над жени трябва да се решава в семейството (30%) и че оплакванията на жени от сексуален тормоз и насилие често са преувеличени (23%). Впечатление прави, че колкото хора се съгласяват с твърдението, че жените

често преувеличават в разказите си за сексуален тормоз и упражнено върху тях насилие (23%), толкова хора посочват и, че не могат да преценят (22%). Останалите три тествани хипотетични ситуации, които могат да се отнесат към различни форми на насилие над жени са посочени като

приемливи от по-малко от 10% от анкетиранияте – 7% са съгласни, че е приемливо „мъжът да забранява на жената да се вижда с някои приятели и роднини“, 8% са съгласни, че е приемливо „мъж да прави сексуални предложения на жена, дори и тя ясно да му показва, че това я притеснява“, а 9% са съгласни, че е приемливо „мъж да удари жена, ако тя го провокира“.

Доколко сте съгласен със следните твърдения

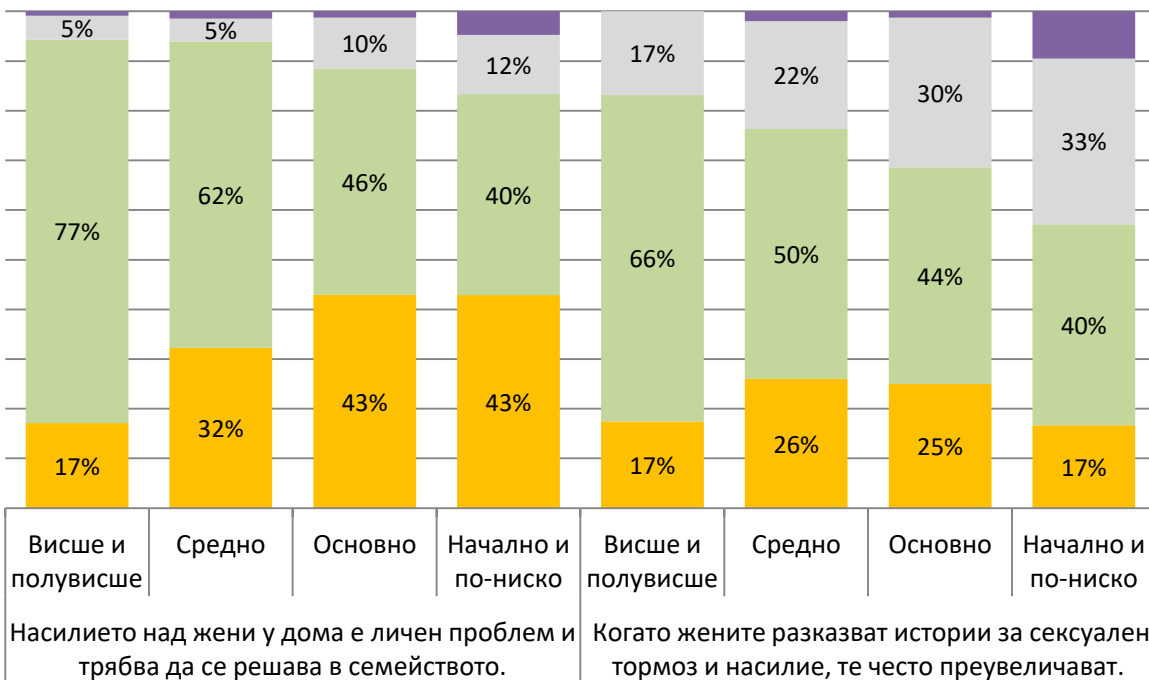

✓ Приемането на насилието над жени според образованието

Както беше коментирано по-горе, в световен мащаб изследванията сочат, че по-склонни да упражняват насилие над жени са по-ниско образованите хора, респективно по-чести жертви стават ниско образованите жени. Според данните от настоящото изследване, за България образованието е фактор, водещ до сериозни разлики в степента на приемане на стереотипите относно насилието над жени. Сред хората с висше или по-високо образование 77% не приемат твърдението, че домашното насилие над жени е проблем, който трябва да бъде решен вътре в семейството, а 66% не са съгласни, че жените често преувеличават, когато разказват, че над тях се извършва сексуален тормоз. За сравнение, степента на несъгласие с тези две твърдения сред хората с начално и по-ниско образование е значително по-ниска, 40% от хората с такова образование не се съгласяват с нито едно от тези твърдения.

Доколко сте съгласен със следните твърдения?

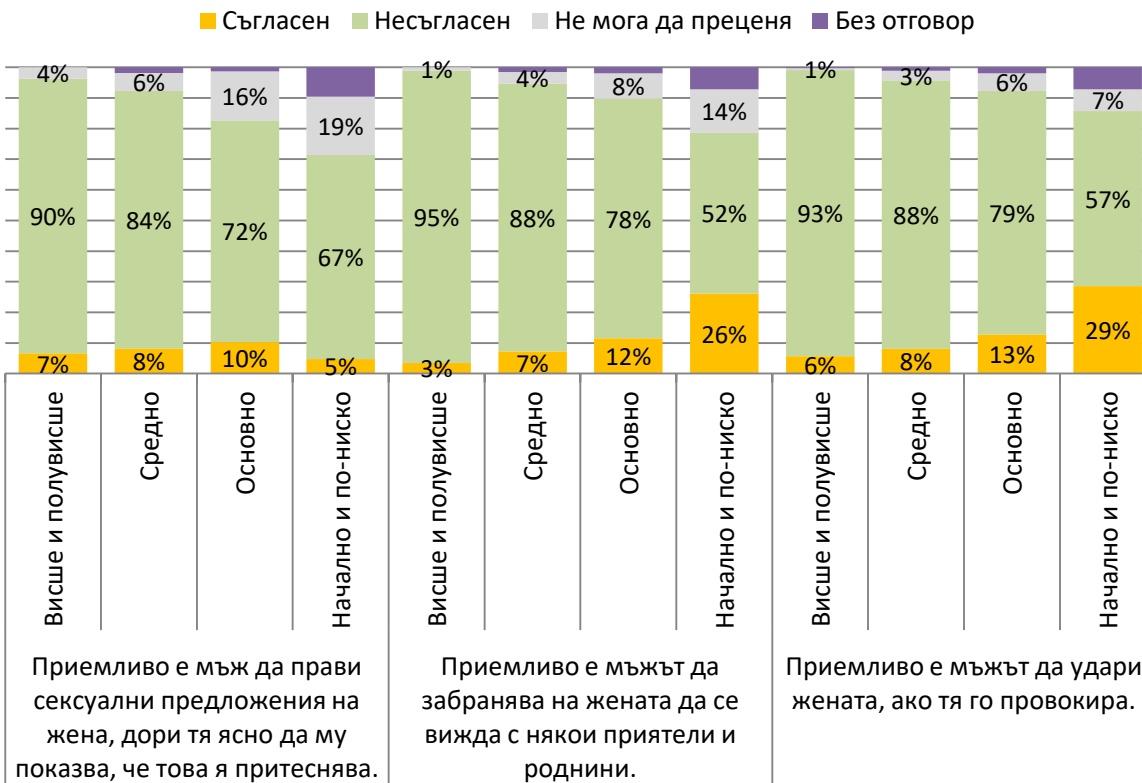
■ Съгласен ■ Несъгласен ■ Не мога да преценя ■ Без отговор

На фона на общото неприемане сред обществото на различните форми на насилие над жени, се наблюдават съществени разлики в мнението на хората с различна степен на образование. Както и по отношение на стереотипите, касаещи домашното насилие над жени, така и по отношение на формите на насилие, се наблюдава зависимост между образованието на анкетираните и приемането на определени форми на насилие. Например, сред най-образованите - групата с висше и полувисше образование - тези, които не намират за приемливо да се правят нежелани сексуални предложения на жени са 90%, тези, които не считат за приемливо мъжете да забраняват на партньорките си да се срещат с роднини или приятели са 95%, а тези които не намират за приемливо мъж да удари жена са 93%. За сравнение, при хората с начално и по-ниско образование тези стойности са значително по-ниски – неприемането на нежелани сексуални намеци е сред едва 67% от тази група, неприемането на забрана за срещи с близки е 52%, а неприемането на упражняване на физическо насилие срещу жена е сред 57% от най-ниско образованите.

Прави впечатление, че сред хората с начално и по-ниско образование 26% от анкетираните намират за приемливо мъж да забранява на партньорката си да се среща с роднини или приятели (при 7% средно за страната), а 29% смятат за приемливо мъж да удари жена, ако тя го провокира (при 8% средно за страната).

Доколко сте съгласен със следните твърдения?

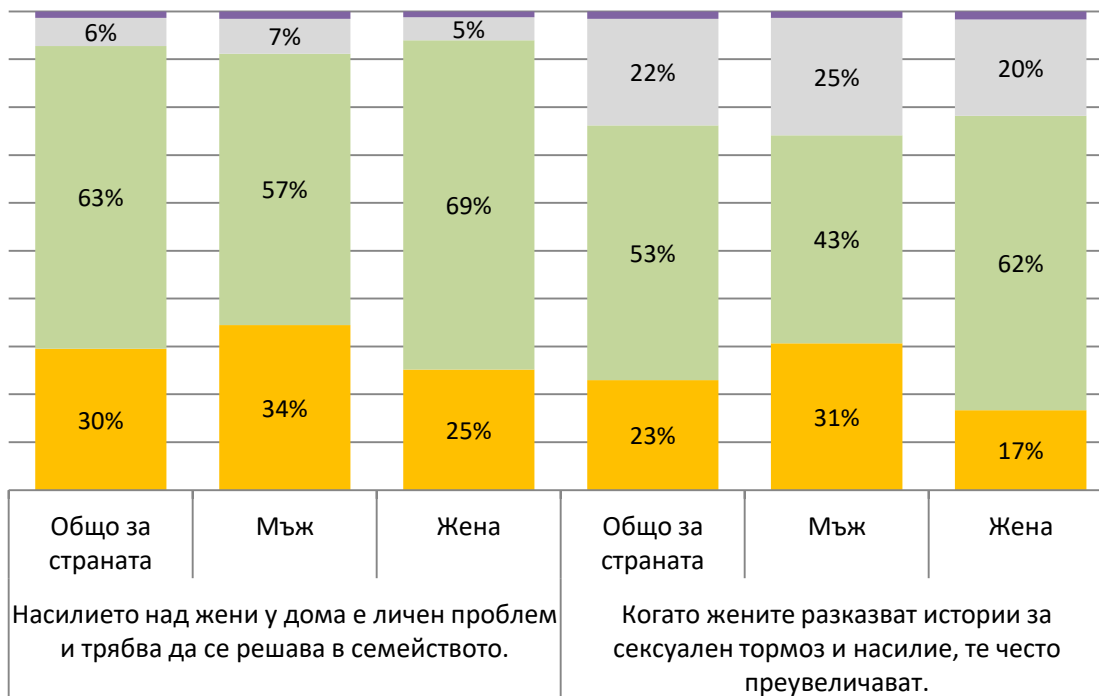
Може да се направи заключение, че по-ниско образованите са по-склонни да намират за приемливи определени действия, характеризиращи се като насилие над жени, респективно, може да се допусне, че представителите в тази група са по-склонни и да упражняват такива действия, поради неразпознаването им като проблем, както представители на тази група е по-вероятно да станат жертва на такива действия.

✓ Приемането на насилието над жени според пола на респондентите

Наблюдават се съществени разлики в степента на приемане на разглежданите стереотипи при двата пола. Един от всеки трима мъже е склонен да се съгласи, че домашното насилие е личен проблем и трябва да се решава в рамките на семейството, а за сравнение, при жените една от четири изразява това мнение. По отношение на тезата, че жените често преувеличават в разказите си за сексуален тормоз над тях, 30% от мъжете се съгласяват с това твърдение, докато при жените този процент е едва 17%.

Доколко сте съгласен със следните твърдения?

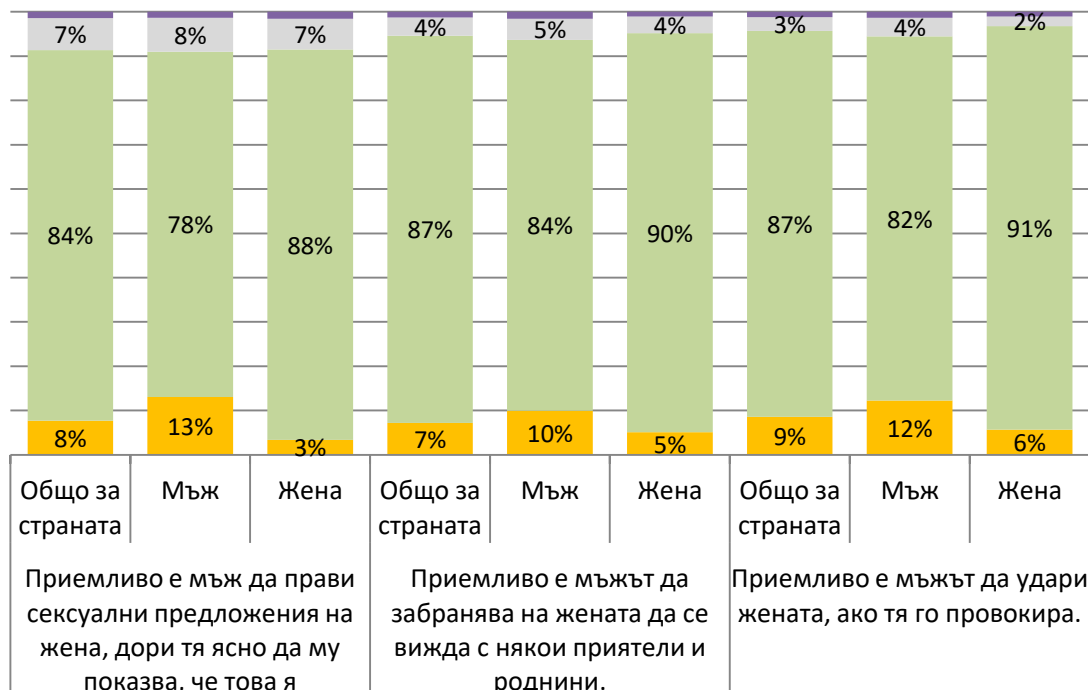
■ Съгласен ■ Несъгласен ■ Не мога да преценя ■ Без отговор

Въпреки цялостното общо неприемане на различните коментирани форми на насилие над жени, се наблюдават разлики в степента на приемане и неприемане на конкретни действия при двата пола. Има 10 процентни пункта разлика при тези, които приемат за нормално мъж да прави сексуални намеци на жена, дори тя да му показва, че това я притеснява – 13% от мъжете и едва 3% от жените считат това поведение за приемливо. Други форми на насилие над жени, като забрана за среща с приятели или дори физическо посегателство, са широко неприети сред представителите и на двата пола, но все пак се наблюдава малко по-висока степен на приемане от страна на мъжете.

Доколко сте съгласен със следните твърдения?

■ Съгласен ■ Несъгласен ■ Не мога да преценя ■ Без отговор

Общият извод е, че мъжете са в по-голяма степен склонни да приемат определени стереотипи, касаещи насилието над жени и различни форми на това насилие.

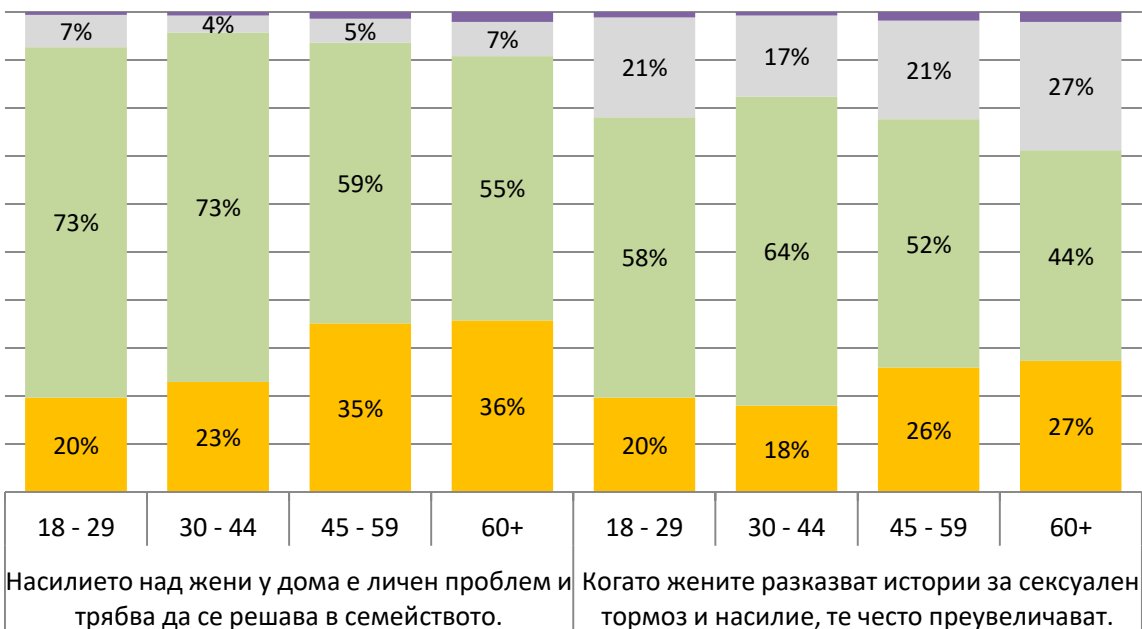
✓ **Приемането на насилието над жени според възрастта на респондентите**

Колкото по-възрастни са хората, толкова повече са склонни да приемат, че насилието над жени у дома е личен проблем и че жените често преувеличават, споделяйки истории за сексуален тормоз, на който са били подложени. При младите пълнолетни граждани до 44 годишна възраст, 73% заявяват, че не са съгласни с твърдението, че насилието е личен проблем, който трябва да бъде решаван в рамките на дома, докато във възрастовата група над 60 години, делът на несъгласните е 55%. По отношение на твърдението, че жените са склонни да преувеличават в разказите си за сексуален тормоз, най-малко склонни да приемат това са хората в активна трудоспособна възраст - 64% от анкетираните на възраст между 31 и 44 години и 58% от тези на възраст до 29 години не са съгласни с това твърдение, докато, за сравнение, едва 44% от най-възрастните (над 60 годишни) споделят същото мнение.

Доколко сте съгласен със следните твърдения?

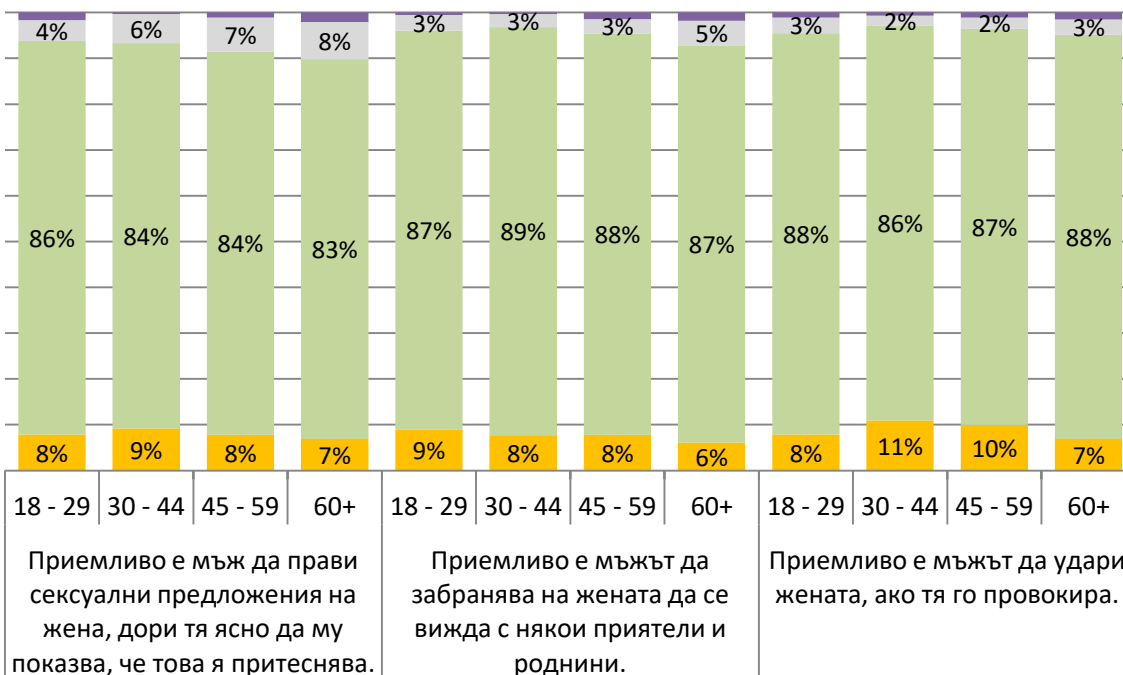
■ Съгласен ■ Несъгласен ■ Не мога да преценя ■ Без отговор

Данните показват, че степента на приемане и неприемане на различните форми на насилие над жени (физическо, вербално или психическо) не зависи от възрастта, напротив – и към трите разгледани в изследването форми на насилие има една и съща степен на общо неприемане от над 80% сред всички възрастови групи. Т.е. независимо от възрастта си, повечето хора не намират за приемливо посегателството - физическо, вербално или психическо - над жени.

Доколко сте съгласен със следните твърдения?

■ Съгласен ■ Несъгласен ■ Не мога да преценя ■ Без отговор

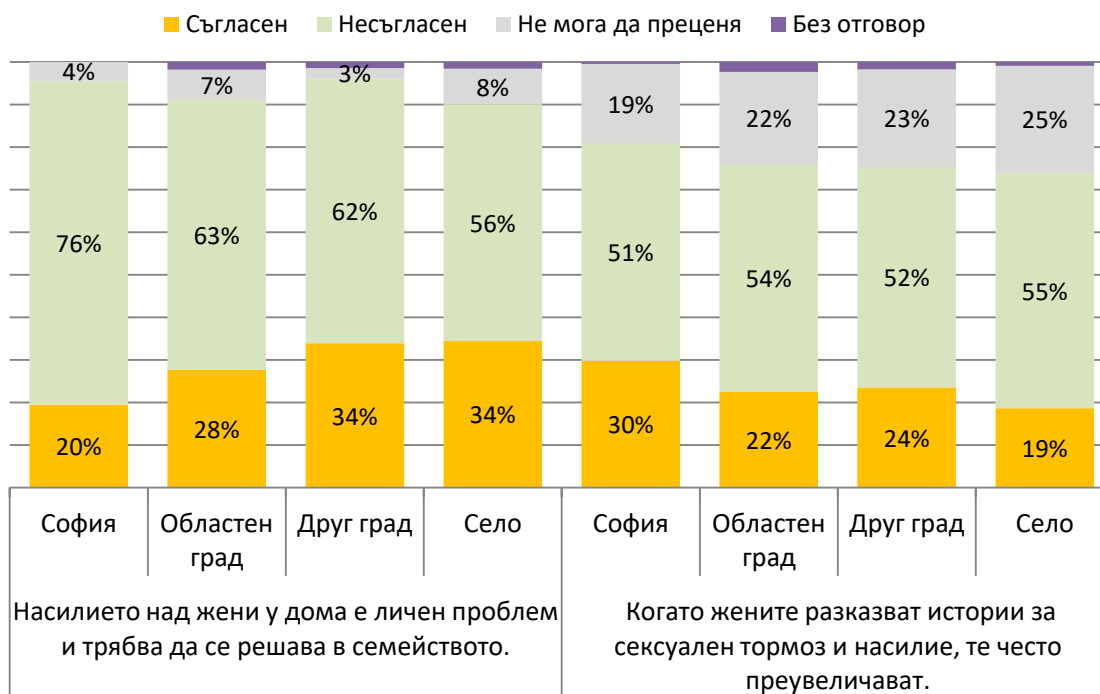

Заключението, което може да се направи от анализа на тези данни е, че възрастта оказва влияние върху наличието на чувство за социална отговорност към проявите на насилие над жени – по-възрастните са по-склонни да приемат, че това е личен проблем, който, ако не е в собствения им дом, не ги засяга пряко. По отношение на конкретните прояви на насилие, възрастта не оказва влияние върху степента на приемане.

✓ Приемането на насилието над жени според типа на населено място

Жителите на столицата в най-голяма степен отхвърлят твърдението, че насилието над жени е личен проблем, който трябва да се решава в семейството. В същото време обаче – в сравнение с анкетираните в останалите типове населени места – жителите на столицата в най-голяма степен са склонни да приемат, че жените често преувеличават, когато споделят разкази за сексуален тормоз.

Доколко сте съгласен със следните твърдения?

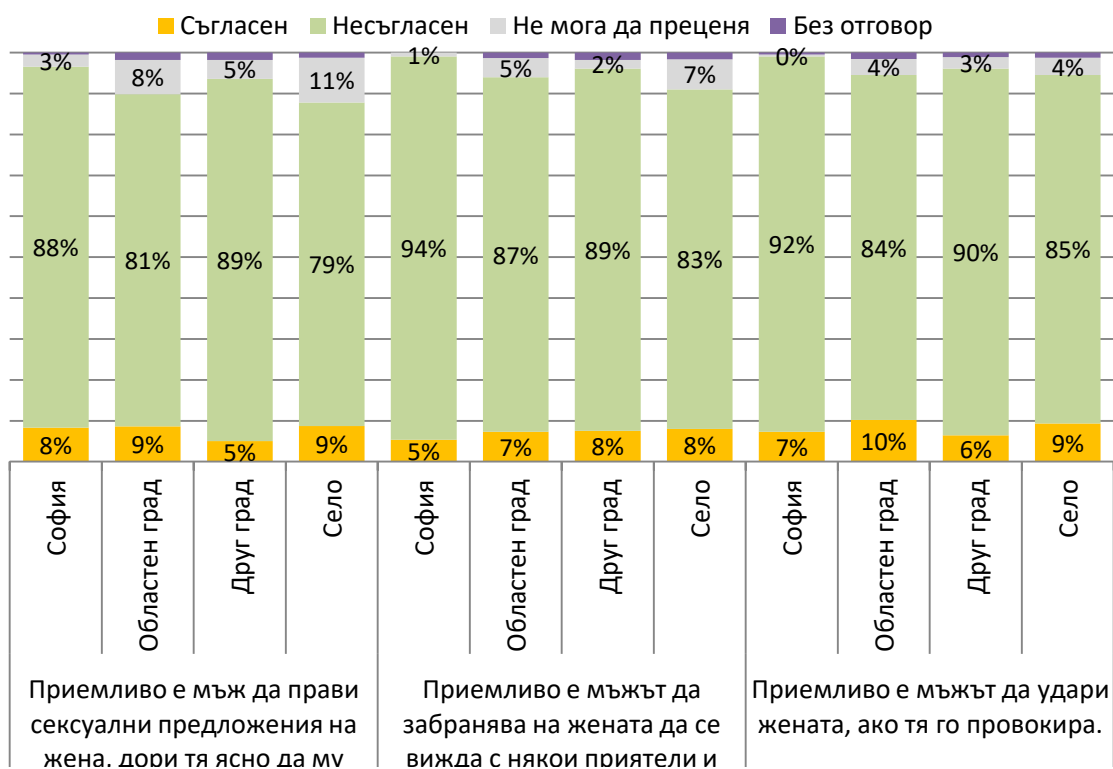
Като цяло се наблюдава висока степен на неприемане на различни форми на насилие над жени сред анкетираните, независимо от населеното място, в което живеят. Все пак, най-силна чувствителност към насилието към жени демонстрират жителите на столицата, като около и над 90% от тях заявяват, че не е приемливо нито правенето на нежелани сексуални намеци от страна на мъжете, нито забраната за срещи с роднини и приятели, нито удрянето на жена, независимо от причината за него. Най-малко чувствителни по темата се оказват жителите на селата, като около 80% от тях заявяват несъгласие с посочените твърдения.

Изложените резултати могат, в голяма степен да се обяснят със структурата на населението по образование в различните по тип населени места. В столицата около 45% от хората имат висше или полувисше образование, също толкова имат средно и едва 6% основно или по-ниско. Относително подобно е положението в областните градове, където делът на тези с основно или по-ниско образование се повишава на 12%. В малките градове една четвърт от населението им висше образование, около 60% средно и 16% основно и по-ниско. Накрая, сред жителите на селата, половината имат средно образование, а една трета са с основно и по-ниско. В този контекст и като се има предвид установената ясна връзка между образованието и степента на приемане на различните форми на насилие над жени, може да се заключи, че по-високата степен на приемане на насилието над жени от жителите на села и малки населени места се дължи по-скоро на образованието на тези хора, отколкото на други фактори, свързани с типа на населеното място. Това заключение в голяма степен се потвърждава и от резултатите. Когато се изолира факторът образование, се получава, че мнението на хората от различните по тип населени места много се доближава. Например, в групата на хора с висше или полувисше образование дяловете

на тези, които приемат и, съответно, не приемат различните форми на насилие над жени се доближават и съществени разлики не се наблюдават. В групата на хората със средно образование се наблюдават малки разлики между жителите на столицата и тези на други населени места, независимо какви, по отношение на твърдението, че домашното насилие е личен проблем. Три четвърти от жителите на столицата не приемат, че насилието над жени у дома е личен въпрос и трябва да се решава в семейството, докато при останалите групи този дял е около 60%. По отношение на твърдението, че жените често преувеличават в разказите си за сексуален тормоз, мнението на жителите на селата се отличава от това на останалите хора със средно образование с около 12 процентни пункта.

По отношение на конкретните форми на насилие над жени, хората с едно и също образование заявяват сходни степени на приемане и неприемане на твърденията, независимо от типа населено място, в което живеят.

Доколко сте съгласен със следните твърдения?

Равенството между половете

Равенството между мъжете и жените е широко дискутирана тема и в световен мащаб са правени редица проучвания, целящи да съберат статистическа информация по темата. В раздела за правосъдие и основни човешки права на Европейската комисия е заложено, че равенството

По данни на Евростат от 2018 г., в България мъжете печелят средно с 13,5%* повече от жените. Най-неравнопоставено по отношение на заплащането е положението в Естония, където мъжете печелят с 22,7% повече от жените, а най-равнопоставени са заплатите в Румъния, Люксембург и Италия, където разликата е между 3 и 5% в полза на мъжете. Според Евростат има пет основни фактора, които обуславят по-ниските доходи на жените – управленските и надзорни длъжности са заети предимно от мъже, жените често вършат неплатен домашен труд, за жените е по-характерно да прекарват периоди извън пазара на труда, има сектори, в които единият от двата пола е свръх представен и съществуването, макар и незаконно, на дискриминация при заплащането.

*Данните са от: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Gender_pay_gap_statistics

респондентите да приемат отделни аспекти в социалния живот, касаещи равенството между мъжете и жените. Впечатление прави, че когато се задава пряк въпрос доколко приемат, че постигането на равенство между мъжете и жените в определен социален план е важно, повече от 90% от респондентите дават социално приемливия отговор, че е важно да има равенство. На въпроса дали приемат, че „равенството между мъжете и жените трябва да е основно човешко право“, 94% от анкетираните заявяват съгласие и само 3% несъгласие с това твърдение. На въпроса дали са съгласни, че „равенството между мъжете и жените е необходимо за постигане на по-справедливо общество“, 91% заявяват съгласие и отново само 3% несъгласие. На въпроса дали „за една и съща работа мъжете и жените трябва да получават еднакво заплащане“, 91% от анкетираните заявяват съгласие.

между половете включва *“Насърчаване на еднаква икономическа независимост на жените и мъжете, премахване на разликата в заплащането на жените и мъжете, постигане на равновесие между половете при вземането на решения, прекратяване на насилието, основано на пола и насърчаване на равенството между половете извън ЕС“*.

В настоящето изследване са разработени 8 твърдения, които отразяват готовността на

Доколко сте съгласен със следните твърдения?

При въпросите, които могат да се свържат с реалното приемане на равенство между мъжете и жените в личния и обществения живот, резултатите показват, че по определени аспекти големи групи от анкетираните не приемат мъжете и жените за равнопоставени. Близо 46% от анкетираните заявяват, че „мъжете трябва да взимат основните решения вкъщи“⁴, а 40% считат, че „мъжете са по-подходящи за политическа кариера от жените“.

✓ Равнопоставеността между мъжете и жените според пола на респондентите

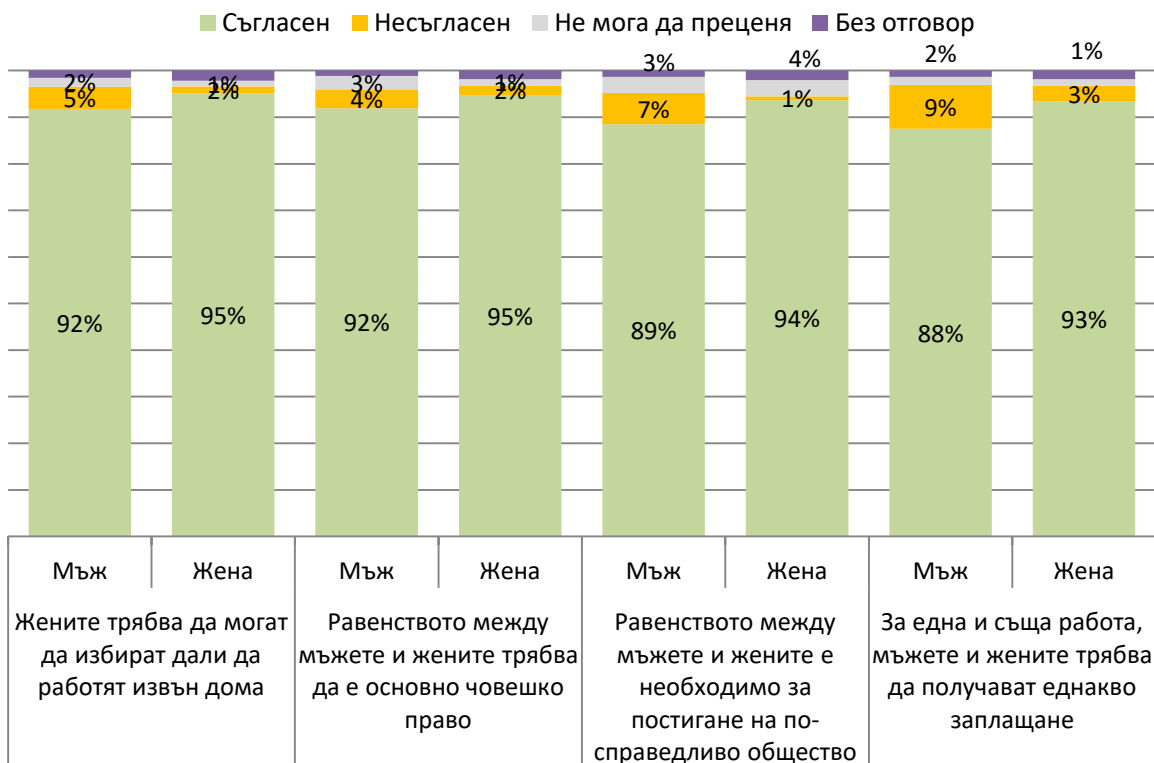
По отношение на въпросите, отнасящи се до абстрактни твърдения за приемането на равнопоставеността между мъжете и жените, не се наблюдава никаква съществена разлика между мненията на двата пола. Представителите на единия и на другия пол в една и съща степен изразяват одобрения към твърденията, че мъжете и жените трябва да са равнопоставени, че това

⁴ Важно е да се отбележи, че несъгласието с посоченото твърдение не дава информация какво мислят респондентите по отношение на взимането на решения, т.е. кой трябва да взема основните решения – чрез консенсус, жените или всеки сам за себе си.

е основно тяхно човешко право, че трябва да получават еднакво заплащане и съответно да избират сами дали да работят извън дома или не.

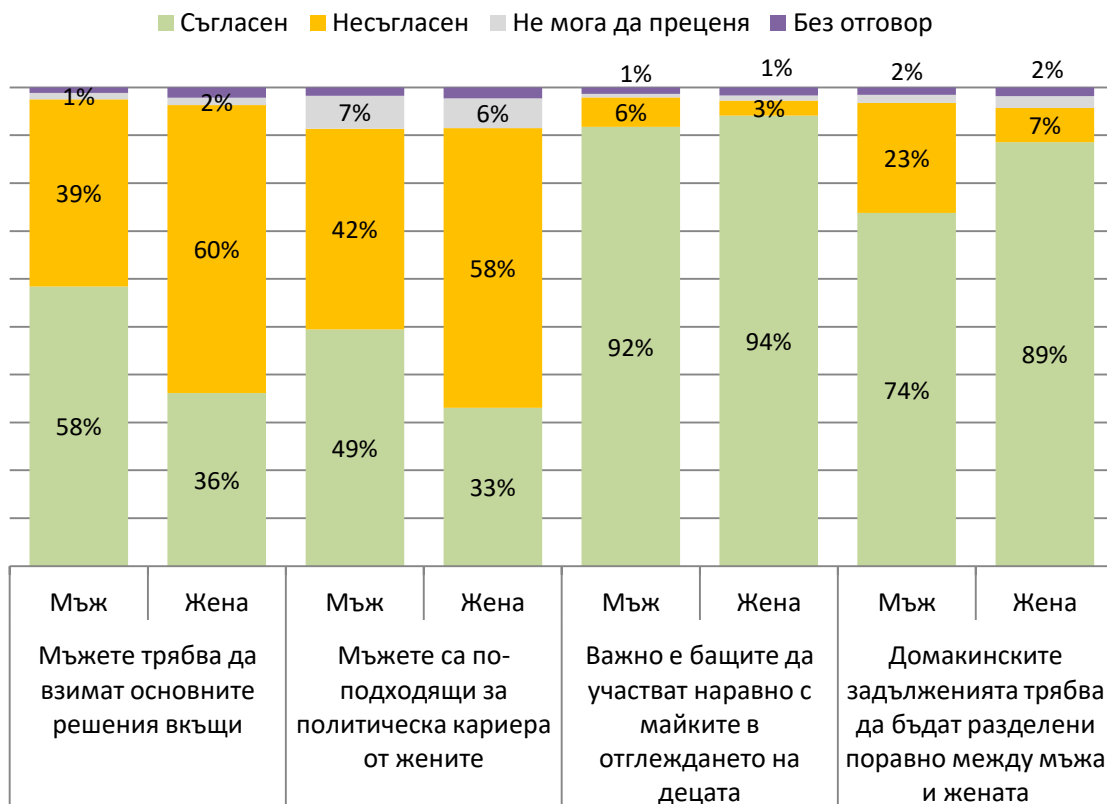
Доколко сте съгласен със следните твърдения?

(по пол)

По-значими разлики между мненията на представителите на двата пола се наблюдават, когато се зададат въпроси, отнасящи се реално до това кой да взема основните решения, за кого е по-подходящо да се занимава с политика и как да се разпределят домакинските и родителските задължения. Най-голяма поляризация в мненията предизвиква въпросът за взимането на основните решения в семейството – близо 60% от мъжете считат, че те трябва да са отговорни за решенията, за разлика от жените, от които 36% подкрепят същото мнение. Разминаване се наблюдава и в подкрепата на твърдението, че мъжете са по-подходящи за политическа кариера - всеки втори представител на мъжкия пол подкрепя тезата, докато сред жените една от три счита, че мъжете могат по-успешно да се реализират в политиката. Мъжете, наравно с жените, заявяват, че е важно бащите да участват наравно с майките при отглеждането на децата. Но като контрапункт на това твърдение, се наблюдава разминаване по отношение на разпределянето на домакинските задължения – трима от всеки четирима мъже считат, че трябва да участват наравно с жените в домакинството, докато сред жените около 90% подкрепят тази теза.

Доколко сте съгласен със следните твърдения?

✓ **Равнопоставеността между мъжете и жените според степента на образование на респондентите**

Наблюдава се плавно понижение на дела на съгласните с твърденията относно важноста на равенството между мъжете и жените при намаляване на степента на образование на респондентите. Без да има драстични разлики, все пак се забелязват разлики от около 10 процентни пункта между това, което подкрепят хората с висше образование и това, което подкрепят тези с начално и по-ниско образование⁵. Около 95% от анкетираните с висше образование са съгласни, че жените трябва да могат сами да избират дали да работят, че равенството между половете е основно човешко право, че то е важно за постигане на по-справедливо общество и че жените и мъжете трябва да са равнопоставени в заплащането на труда им. За сравнение, сред хората с начално и по-ниско образование, около 80% подкрепят тезата, че жените трябва да имат избор дали да работят извън дома, както и че равенството между половете е съществено за по-справедлив общество и като човешко право. Най-голям е делът (88%) сред тази група, който подкрепя тезата, че за една и съща работа, мъжете и жените трябва да бъдат

⁵ На графиката по-долу са представени само дяловете на съгласните и съответно несъгласните, за по-голяма четивност, тъй като останалите два отговора представляват несъществен дял от извадката.

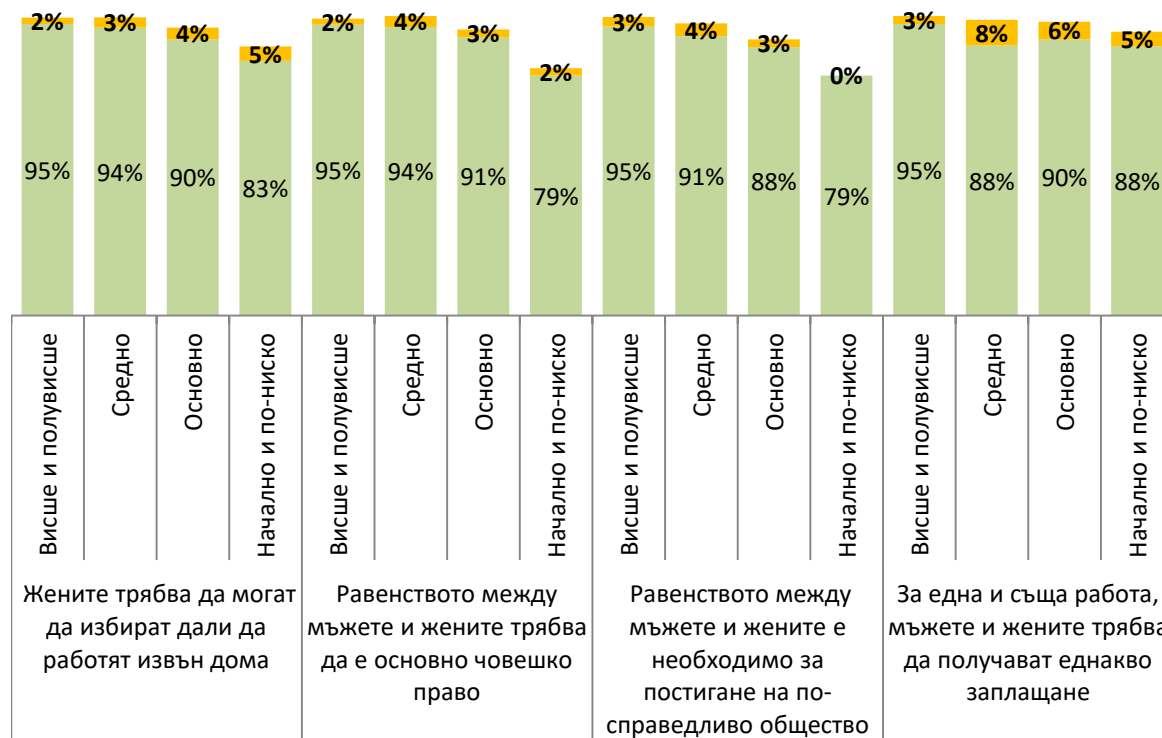

заплатени еднакво, като този дял най-много се доближава до същия сред хората с висше образование.

Доколко сте съгласен със следните твърдения?

(по образование)

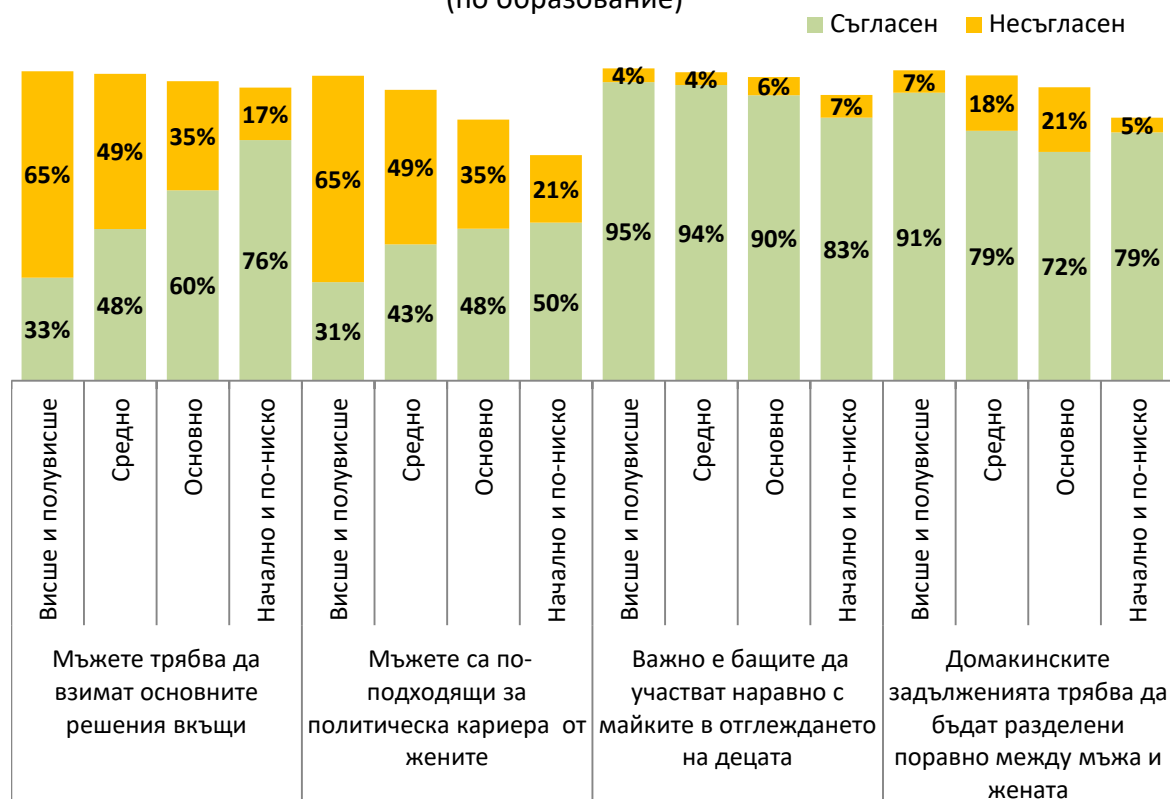
■ Съгласен ■ Несъгласен

При индиректните въпроси, отнасящи се до равенството между половете, се наблюдават по-съществени разлики в отговорите на хората с различна степен на образование. Една трета от хората с висше образование считат, че мъжете трябва да взимат основните решения в семейството, при тези със средно образование делът нараства на 48%, при хората с основно образование, процентът става 60%, а при тези с начално и по-ниско образование достига 76%. По подобен начин се разпределят и съгласните с твърдението, че мъжете са по-подходящи за политическа кариера от жените – сред висшистите 30% подкрепят това твърдение, сред хората със средно образование – 43%, при тези с основно – 48%, а при най-ниско образование достига 50%. По отношение на разпределянето на семейните и домакински задължения, не се наблюдава толкова съществена зависимост с образованието, но все пак има разлика от около 10 процентни пункта между респондентите, които подкрепят тезата, че бащите трябва да участват наравно при отглеждането на децата според степента на завършено образование – 95% от висшистите и съответно 83% от хората с начално и по-ниско образование подкрепят това твърдение. По отношение на разпределянето на домашните задължения, отново разликата в подкрепата на тезата за равенство при висшистите и хората с начално и по-ниско образование е около 10

процентни пункта – 91% от висшистите и 79% от най-ниско образованите заявяват, че са съгласни, че е необходима равнопоставеност.

Доколко сте съгласен със следните твърдения? (по образование)

Насилието над жени в контекста на поставяне на жените в подчинено положение спрямо мъжете

В контекста на данните от СЗО, според които за жените е по-вероятно да бъдат обект на насилие, основано на пола, ако са ниско образовани, били са обект на насилие и преди, живели са в семейство, в което майката е била обект на насилие или живеят в общество, което приема поставянето на жената в подчинена роля спрямо мъжете, е интересно да се проследи отношението на анкетираните, които приемат, че „мъжете трябва да взимат основните решения вкъщи“ към формите на насилие над жени. Резултатите от изследването са в пълен унисон с изводите, направени от СЗО. Наблюдават се съществени разлики в отношението на тези, които приемат, че мъжете трябва да са отговорни за взимането на основните решения в семейството и на тези, които отхвърлят това твърдение по отношение на приемането на насилието над жени. Сред респондентите, които са съгласни, че мъжете трябва да имат водеща роля в семейството, делът на тези, които намират за приемливи формите на насилие над жени е по-голям от този, сред хората, които не са съгласни с водещата роля на мъжете. Най-голяма разлика се наблюдава в

твърдението, че е приемливо „мъжът да забранява на жената да се вижда с някои приятели и роднини“ – 14% от тези, които подкрепят водещата роля на мъжете в семейството и само 1% от тези, които не я подкрепят, са съгласни, че мъжете могат да определят социалните контакти на жените. С около 10 процентни пункта се различава мнението на анкетираните по отношение на твърдението, че е приемливо „мъж да удари жена, ако тя го провокира“. Най-малката разликата е по отношение на твърдението, че е приемливо „мъж да прави сексуални намеци на жена, дори тя ясно да му показва, че това я притеснява“ – 11% от тези, които считат, че мъжете трябва да отговарят за взимането на решения и едва 4% от тези, които не подкрепят това мнение, считат, че е приемливо да се правят нежелани сексуални намеци на жени.

Доколко сте съгласни със следните твърдения?

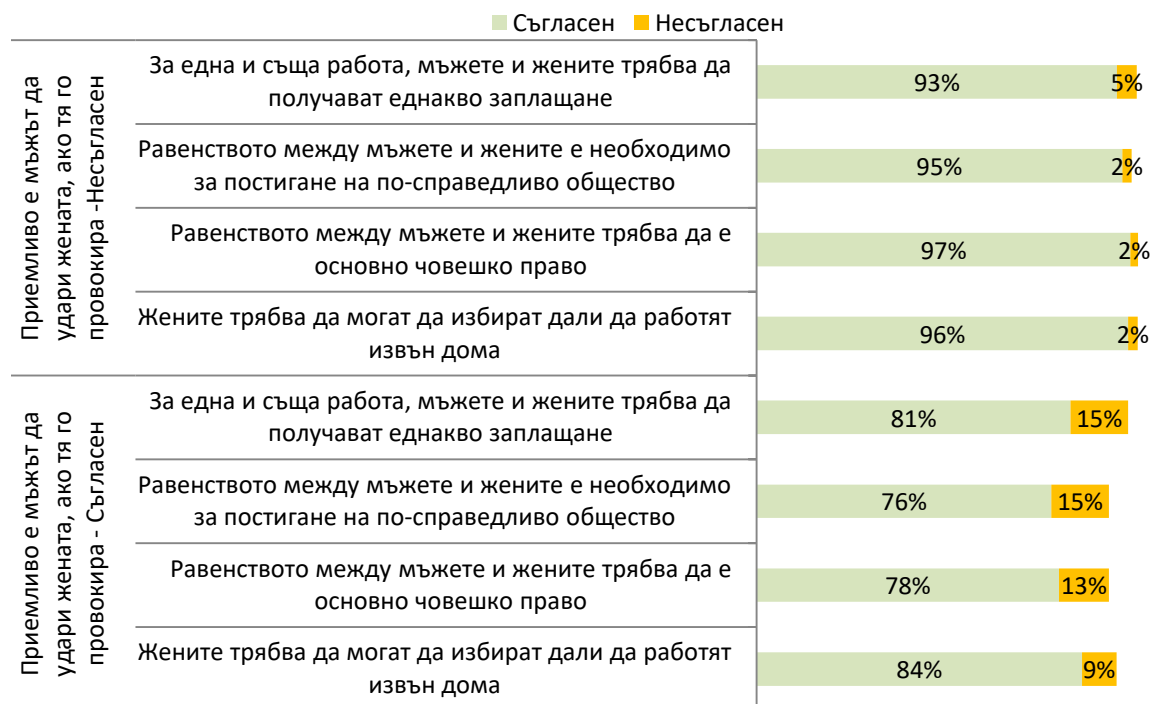

Какво е мнението за равенството между половете на хората, които считат за приемливо „мъж да удари жена си, ако тя го предизвика“?

Интересен аспект от анализа на отношението на обществото към проблемите на постигане на равнопоставеност между половете, би могла да се намери и в отношението към различни форми на домашно насилие. Данните показват, че има съществени разлики в отношението на тези които приемат и съответно, не приемат за допустимо „мъж да удари жена си, ако тя го предизвика“ по отношение на равенството между мъжете и жените. Респондентите, които считат за приемливо физическото насилие над жени, в по-малка степен приемат равнопоставеността между двата пола. Около 84% от хората, за които удрянето на жена е приемливо действие, считат че жените трябва да могат да избират дали да работят извън дома, докато при групата на тези, които не

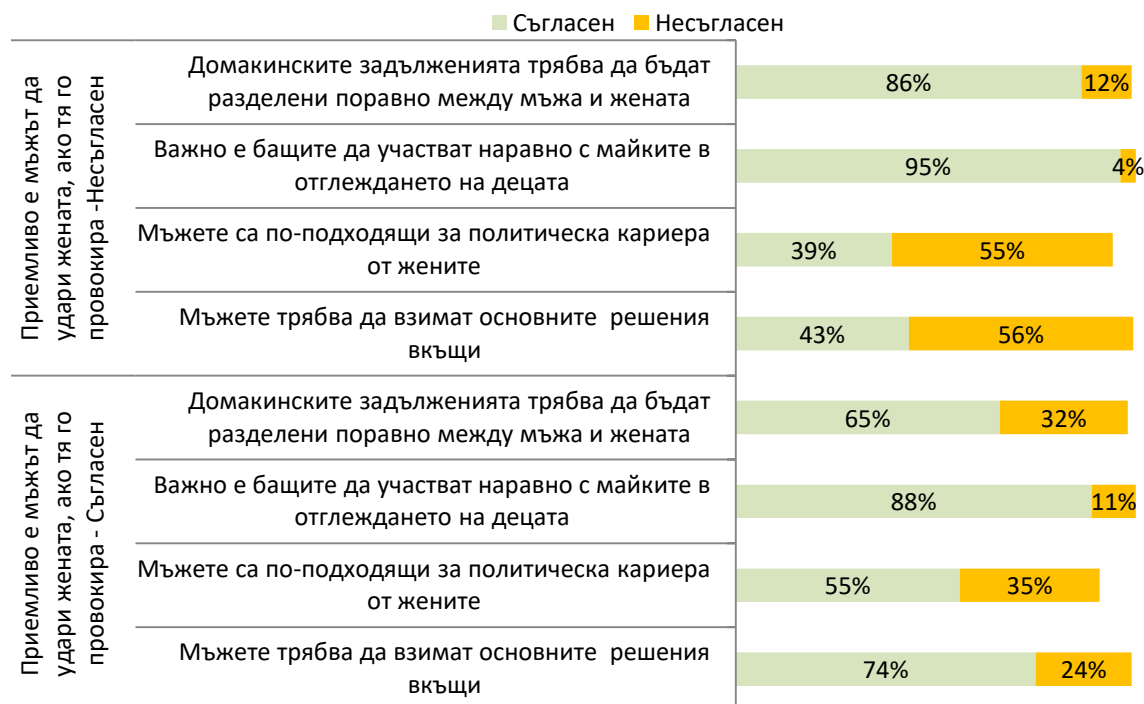
приемат физическото посегателство, този процент е 96%. Малко над 75% от тези, които приемат удрянето на жена, заявяват, че равенството между мъжете и жените е основно човешко право и е важно за постигане на по-справедливо общество, а от групата с противоположна позиция спрямо физическото посегателство, тази позиция заемат малко над 95%. Малко над 10 процентни пункта е и разликата между двете групи (тези, които приемат и, съответно не приемат удрянето на жена за допустимо) по отношение на тезата, че за една и съща работа двата пола трябва да получават еднакво възнаграждение.

Доколко сте съгласни със следните твърдения?

Забелязват се и значителни разлики в степента на приемане на индиректните твърдения, отнасящи се до равенството между мъжете и жените според това дали считат за приемливо или не мъж да удари жена при определени обстоятелства. И тук връзката е, че тези, които приемат за допустимо удрянето на жена, с по-голяма вероятност приемат, че мъжете трябва да взимат основните решения, че те са и по-подходящи за политическа кариера и, съответно, с по-малка вероятност приемат, че домашните и родителските задължения трябва да се споделят поравно. Силно впечатление прави фактът, че от групата на респондентите, които приемат посегателството над жени за допустимо, повечето (74%) считат, че мъжете са тези, които трябва да взимат основните решения у дома, а също и че мъжете са по-подходящи за политическа кариера – 55%. За сравнение, данните общо за страната сочат точно обратното – по-голямата част от анкетираните не се съгласяват с двете твърдения. Тези данни илюстрират връзката между приемането на насилието над жени и невъзможността да се постигне равнопоставеност в социален план, между двата пола.

Доколко сте съгласни със следните твърдения?

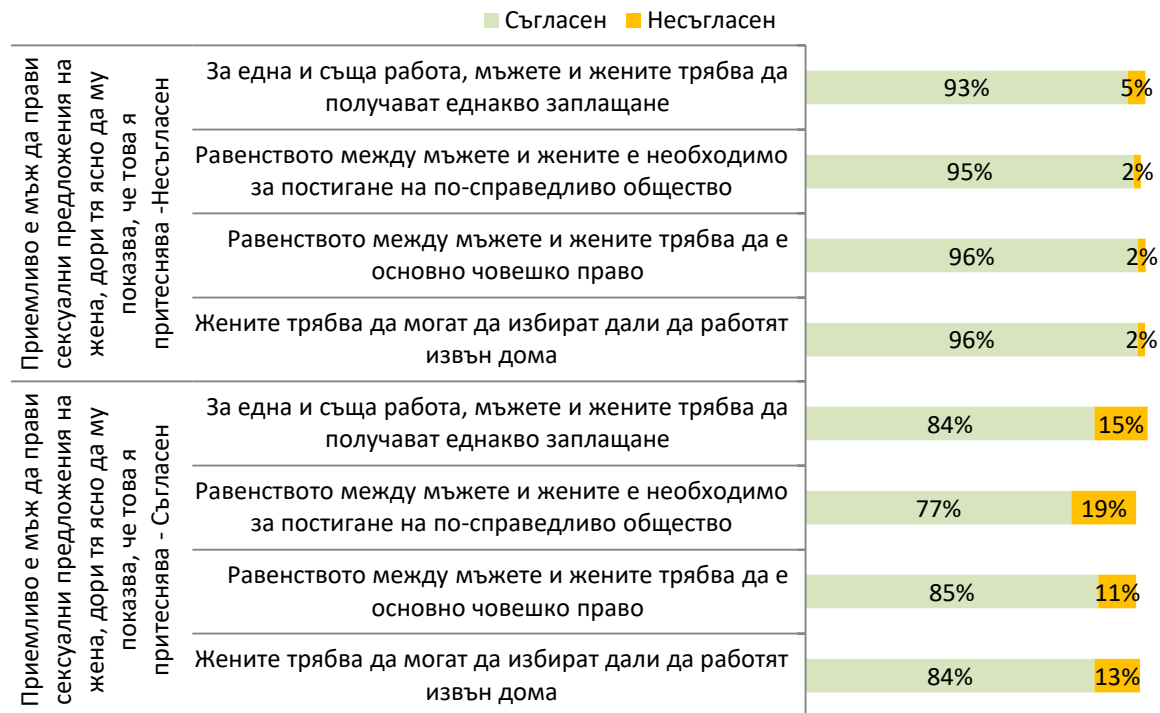
Основният извод, който следва от анализа на тези данни е, че хората, за които е неприемливо физическото посегателство срещу жени, в по-голяма степен приемат за важно равнопоставянето на мъжете и жените както в социалния, така и в личния им живот.

Какво е мнението за равенството между половете на тези, които считат за приемливо „мъж да прави сексуални предложения на жена, дори тя ясно да му показва, че това я притеснява“?

Друг интересен аспект от анализа може да се намери във връзката между отношението на респондентите към равенството между половете и една форма на сексуален тормоз срещу жени, а именно правенето на нежелани и притеснителни сексуални намеци. Съвсем очаквано, в този случай също се наблюдават разлики между приемащите и не приемащите правенето на притеснителни сексуални намеци. Тези, които считат за неприемливо мъж да прави нежелани сексуални намеци на жена, в по-голяма степен приемат идеята за равнопоставеност между мъжете и жените – 96% от тях считат, че равенството между половете е основно човешко право, 95% - че то е необходимо за постигане на по-справедливо общество, 96% - че жените сами трябва да избират дали да работят извън дома и 93% че двата пола трябва да получават едно и също заплащане за една и съща работа. За сравнение, сред тези, които считат за приемливо мъжете да притесняват жените с нежелани сексуални намеци, равенството между мъжете и жените е по-малко популярно разбиране – 85% от анкетираните са съгласни, че равенството между мъжете и жените е основно човешко право, 77% заявяват, че то е необходимо за постигане на по-

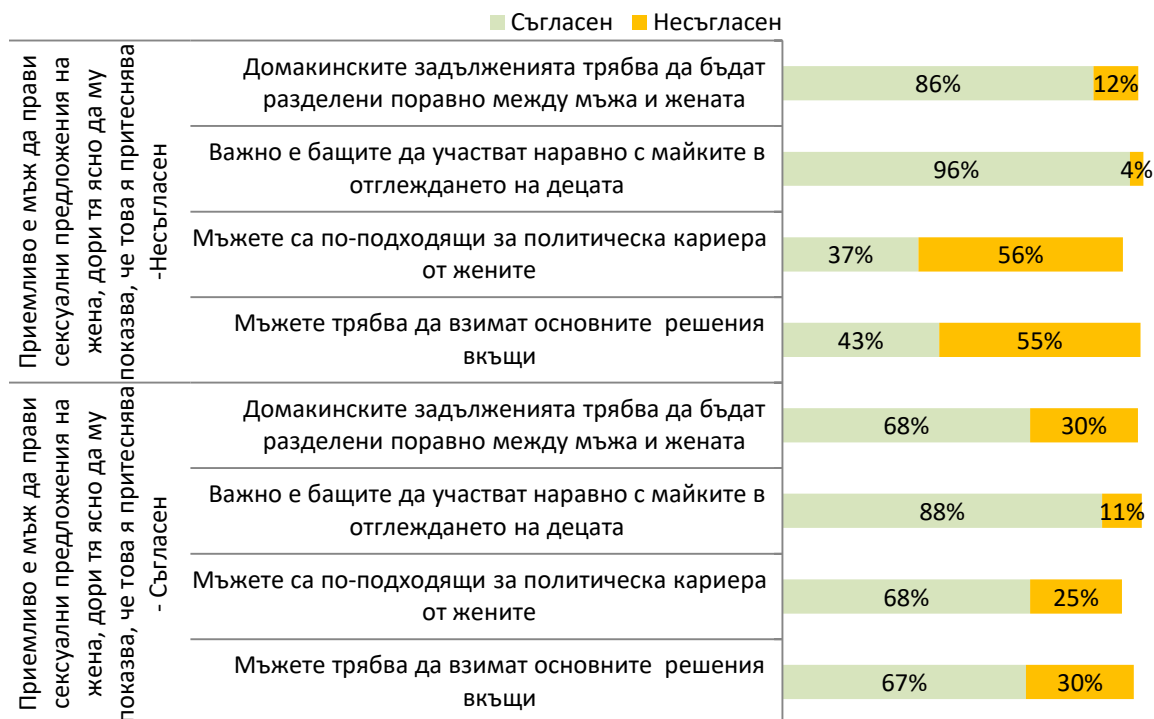
справедливо общество, а 84% считат, че жените сами трябва да избират дали да работят извън дома и съответно, че двата пола трябва да получават еднакво заплащане за една и съща работа.

Доколко сте съгласни със следните твърдения?

Сериозни разлики се наблюдават в мнението на анкетираните относно водещата роля на мъжете по отношение на определени социални роли, които да изпълняват. Мнозинството от хората (около 67%), които намират за приемливо правенето на нежелани сексуални намеци на жени, са съгласни, че мъжете трябва да взимат основните решения у дома и също, че именно те са по-подходящи за политическа кариера. За сравнение, от тези които не считат за приемливо, мъж да прави сексуални намеци на жена, мнозинството (около 55%) не се съгласяват, нито че мъжете са по-подходящи за политическа кариера, нито че трябва да взимат основните решения у дома. По отношение на ролята им на бащи и партньори, мнозинството от анкетираните се съгласяват, че мъжете трябва да участват наравно в домакинските задължения и в ролята им на родители, но има съществена разлика в степента на приемане при тези, които приемат сексуалните намеци и при тези, които не ги считат за приемливи. Около 68% от анкетираните, които намират за приемливо мъж да прави сексуални намеци на жена, считат, че домашните задължения трябва да се поделят между партньорите, докато в групата, която не приема такова поведение, 86% считат за справедлива подялбата на домакинските задължения. Най-единодушно е мнението за важноста на ролята на бащите при отглеждането на децата, 88% от приемащите правенето на сексуални намеци и 96% от неприемащите, считат, че е важно бащите да участват наравно с майките в процеса на отглеждане и възпитание на децата.

Доколко сте съгласни със следните твърдения?

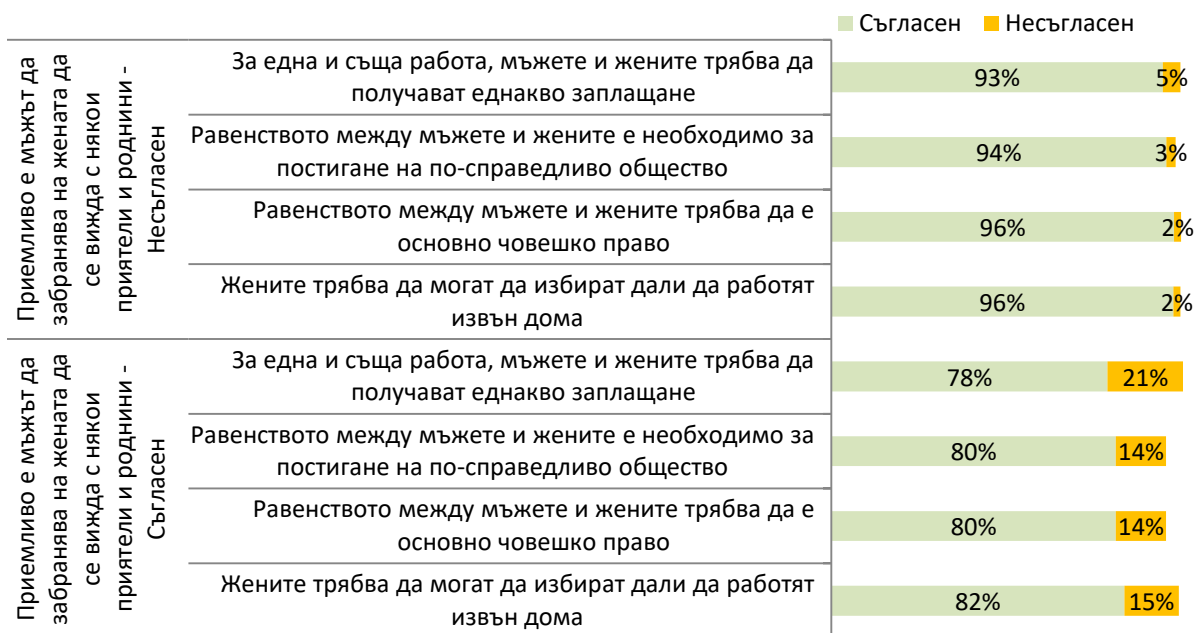

Основният извод, който следва от анализа на тези данни е, че хората, за които е неприемлив вербалният сексуален тормоз срещу жени под формата на нежелани сексуални намеци, в по-голяма степен приемат за важно равнопоставянето на мъжете и жените както в социалния, така и в личния им живот.

Анализът на връзката между приемането на друга форма на насилие срещу жени като забрана за виждане с приятели и роднини показва аналогични резултати. Хората, които намират за приемливо мъжете да определят с кого е допустимо да се вижда жената, в по-малка степен се съгласяват, че равенството между мъжете и жените е основно човешко право (80% подкрепят тази теза, срещу 96% от тези, които не смятат за приемливо мъжете да определят контактите на жената) и, че то е необходимо за постигане на по-справедливо общество (80% подкрепят тази теза, срещу 94% от тези, които не смятат за приемливо мъжете да определят контактите на жената). В групата на тези, които са съгласни, че е приемливо мъжете да ограничават контактите на жената, мнозинството приемат и водещото положение на мъжете в обществото – 88% считат, че именно те трябва да взимат основните решения вкъщи, а 72% че мъжете са по-подходящи да се реализират като политици. За сравнение, в групата на привържениците на свободния избор на жените за социален контакт, мнозинството (56%) са тези, които не са съгласни, че мъжете трябва да имат водеща роля при взимането на решения у дома или в реализацията в политическата сфера и едва около 40% са съгласните с тези твърдения. По отношение на домакинските задължения – от тези, които приемат ограничаването на социалните контакти, 67% считат че те трябва да се поделат поравно между партньорите в домакинството, докато 86% от неприемащите ограничаването на социалните контакти подкрепят същата теза. И при този разрез, най-силно

препокриване на мненията има по отношение на ролята на мъжете като бащи – 85% от тези, които приемат намесата в социалния живот на жените за правилна, подкрепят тезата, че е важно бащите да участват наравно с майките при отглеждането и възпитанието на децата, и 96% от тези, които не приемат тази намеса, подкрепят същата теза.

Доколко сте съгласни със следните твърдения?

Доколко сте съгласни със следните твърдения?

Заклучене

Разгледаните данни показват, че преобладаващото мнозинство от българските граждани подкрепят равенството между мъжете и жените и смятат за неприемливи различните форми на насилие над жени - вербални, физически и емоционални. Над 90% от анкетираните считат равенството между мъжете и жените за основно човешко право, приемат го за необходимо условие за постигане на по-справедливо общество и са съгласни, че мъжете и жените трябва да получават еднакво заплащане за една и съща работа. Около и над 85% от анкетираните заявяват, че е неприемливо да се правят нежелани сексуални намеци към жени, мъжът да определя с кого е подходящо да се среща жената, както и жена да бъде удряна, ако е предизвикала с нещо мъжа.

Определени стереотипи обаче остават широко разпространени: почти поравно се разпределят съгласните и несъгласните с твърденията, че мъжете са по-подходящи за политическа кариера от жените и че мъжете трябва да взимат основните решения в къщи; една трета от хората считат, че домашното насилие е личен проблем, който трябва да бъде решаван в рамките на семейството; всеки четвърти е на мнение, че жените преувеличават, когато се оплакват от сексуален тормоз и упражнено върху тях насилие; приблизително всеки десети смята за приемливо мъж да удари жена, ако тя го провокира.

Полът, образованието и възрастта на респондентите оказват влияние върху техните нагласи: мъжете, хората с по-ниско образование и по-възрастните в по-голяма степен са склонни да приемат различните форми на насилие върху жени и в по-малка степен подкрепят равенството между половете.

Наблюдава се и зависимост между нагласите за равенство между мъжете и жените и склонността да се оправдае проявата на насилие върху жени. Хората, които в по-голяма степен приемат за нормално проявата на насилие върху жени в по-малка степен подкрепят равенството между двата пола.